LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ
Verkko-osasto / Kehittämisyksikkö / Hanna Perälä

Ympäristövaliokunta 20.10.2017, O 49/2017 vp

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunto valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, ja niiden tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) on osallistunut valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelua ohjanneeseen yhteistyöryhmään.

LVM pitää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaa valtioneuvoston päätöstä erittäin tärkeänä välineenä, jolla voidaan varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen tulevassa alueidenkäytössä. LVM:n näkemyksen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden merkitys korostuu tulevaisuudessa entisestään, koska tavoitteiden nykyistä rajatumpi sisältö vahvistaa maakuntien ja kuntien asemaa alueidenkäytössä. Alueidenkäytöllä on pitkävaikutteisia vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja mm. liikennejärjestelmän kehittämismahdollisuuksiin, minkä vuoksi valtakunnallisesti merkittävistä alueidenkäyttöasioista päättäminen ja niiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa on Suomen tasapainoisen kehityksen ja taloudellisuuden kannalta olennaisen tärkeää.

LVM on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistuksen valmistelussa kiinnittänyt erityistä huomiota seuraaviin kolmeen asiakokonaisuuteen: liikenteen palveluistuminen ja automaatio, vähähiilinen liikenne sekä valtakunnallisten liikenne- ja viestintäyhteyksien kehittämismahdollisuuksien turvaaminen.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen on tarpeen toimintaympäristössä jo tapahtuneiden muutosten ja tulevaan kehitykseen varautumisen takia. LVM:n näkökulmasta alueidenkäytössäkin on pyrittävä ottamaan nykyistä paremmin huomioon meneillään oleva murros, jossa liikenteen ja viestinnän alat ovat sulautumassa toisiinsa teknologisen kehityksen myötä. Tämä näkyy esimerkiksi uudenlaisten liikenteen palveluiden kehittymisenä nykyisten rinnalle sekä automaation edistymiseen liittyvinä haasteina mm. liikenne- ja viestintäinfrastruktuurin kehittämisessä. Näihin liikenteen ja viestinnän aloilla meneillään oleviin muutoksiin luonnos uusista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista vastaa nykyisiä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita paremmin.

Alueidenkäytöllä on erittäin merkittävä vaikutus liikennejärjestelmän energiatehokkuuteen ja tätä kautta liikenteen päästöihin, koska alueidenkäytöllä voidaan vaikuttaa liikenteen kysyntään. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tämän vuoksi tärkeä väline tavoiteltaessa erityisesti pidemmän aikavälin päämäärää nollapäästöisestä liikenteestä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden merkitys on nostettu esille myös keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa vuoteen 2030 koskevassa valtioneuvoston selonteossa, jossa liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantamisella lasketaan olevan parhaimmillaan noin miljoonan tonnin päästövähennyspotentiaali vuonna 2030, jos henkilöautoliikenteen suoritteen kasvu saadaan pysymään lähellä nollaa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vähähiilisen ja resurssitehokkaan yhdyskuntakehityksen, kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen sekä muun kestävän liikenteen edistämisestä ovat LVM:n näkökulmasta erityisen tärkeitä. LVM pitää hyvänä, että uusissa tavoitteissa vähähiilistä liikennettä korostetaan yleisesti ottaen kaikkien liikennemuotojen osalta. Maakunnilla ja kunnilla on keskeinen rooli liikenteen päästöjen vähentämisessä liikennejärjestelmän energiatehokkuutta parantamalla. Suomea velvoittavien päästövähennystavoitteiden vuoksi valtion, maakuntien ja kuntien välisessä yhteistyössä on kiinnitettävä erityistä huomiota kestävään liikenteeseen liittyvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseen.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuuden edistäminen sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien sekä solmukohtien kehittämismahdollisuuksien turvaaminen ovat tärkeitä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita, koska niillä on olennainen merkitys elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja kansalaisten liikkumismahdollisuuksien kannalta. Näiltä osin LVM pitää hyvänä, että nykyisiä tavoitteita on pyritty täsmentämään nimeämättä konkreettisia tulevaisuuden kehittämishankkeita. LVM pitää olennaisen tärkeänä, että uudetkin tavoitteet ohjaavat alueidenkäyttöä ensisijaisesti olemassa olevan liikenneverkon kehittämiseen. Ensisijaisesti olemassa olevan liikenneverkon kehittäminen ei sulje pois uusia kehittämishankkeita, esimerkiksi uusia kansainvälisiä yhteyksiä. Suomen sisäisen liikenneverkon laajuus on kuitenkin jo nykyisin pääosin riittävällä tasolla, ja tulevaisuudessakin on keskityttävä nykyisen verkon laajentamisen sijaan sen laadun parantamiseen. Liikenneverkon kehittämiseen sisältyy LVM:n näkemyksen mukaan myös automaation asettamiin tarpeisiin varautuminen. Tulevaisuudessa automaatio tehostaa olemassa olevan liikenneverkon kapasiteetin käyttöä, mikä sekin puoltaa ensisijaisesti olemassa olevan liikenneverkon kehittämiseen keskittymistä.

Terveellisen ja turvallisen elinympäristön osalta LVM pitää hyvänä, että uusissa tavoitteissa ei alueidenkäytöllä pyritä ohjaamaan alueidenkäytöstä riippumattomia vaarallisten aineiden kuljetusreittejä. Lisäksi LVM toteaa, että kemikaaliratapihojen sijoittamista koskeva tavoite on, kuten muutkin tavoitteet, tulkittava koskemaan uutta alueidenkäyttöä.

Uudet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vahvistavat maakuntien ja kuntien asemaa alueidenkäytössä. Tämän vuoksi uusien tavoitteiden vaikutusta valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioimiseen alueidenkäytössä on selvitettävä jatkossa, kun uusien tavoitteiden soveltamisesta on kokemuksia saatavilla.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi